

A LEGVIDÁMABB BARAKK

A Kádár-korszak

A modul szerzője: Baracs Nóra

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIÁK

12. ÉVFOLYAM

MODULVÁZLAT

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I. RÁHANGOLÁS, A FELDOLGOZÁS ELŐKÉSZÍTÉSE					
Előzetes feladat 1.					
A	Minden diák megkapja a D1 kérdőívet, és kitölteti (vagy közösen kitölti) azt egy olyan felnőttel, aki a Kádár-korszakban volt középiskolás. Két önként jelentkező tanuló összegyűjti a kitöltött kérdőíveket, és a foglalkozás idejére feldolgozza a kapott adatokat.	Személyes élmények bevonása a korszak megismerésébe Kommunikáció Feladatvállalás	Egyéni kérdőíves adatfelvétel családi vagy ismerősi körben Páros adatfeldolgozás	D1 (Kérdőív)	
Előzetes feladat 2.					
A	Ugyancsak mindenki megkapja a D2 lapocskát, amelynek segítségével azt tuják rögzíteni, hogy az általuk megkérdezett felnőtteknek mi a véleményük a közelmúlt néhány nagy korszakáról. A lapokat mindenki magával hozza a foglalkozásra.	Személyes vélemények gyűjtése a közelmúlt nagy korszakairól Kommunikáció	Egyéni adatrögzítés családi vagy ismerősi körben	D2 (Véleménygyűjtő lapocska)	
Előzetes feladat 3.					
A	A Kádár-korszakot megidéző fényképek és tárgyak gyűjtése egy kis kiállítás számára.	A korszak mikrovilágának megjelenítése	Egyéni gyűjtőmunka		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I/a A közelmúlt történelmi korszakainak értékelése					
A	A diákok leteszik a tanári asztalra a kitöltött D2 lapocskákat, és 4-5 fős csoportokat alkotnak. A tanár megkeveri a kitöltött lapokat, és szétosztja azokat a csoportok között. A diákok általánosítják a lapokról leolvasható véleményeket, és elmondják egymásnak, hogy milyen személyes tapasztalatokat szereztek a vélemények gyűjtése közben. A tanár projektoron kivetíti az azonos témájú országos felmérés adatait. Közösén értelmezik a grafikonokat, majd a csoportok összevetik a náluk lévő cédulák adatait az országos adatokkal. 12 perc	Történelmi korszakok eltérő megítélésnek tudatosítása Empátia Grafikus adatok olvasásának képessége Tájékozódás az időben	Csoportmunka – kerekasztal Frontális munka – vetítés és adatok közös értelmezése Csoportmunka – adatok összehasonlítása	Az előzetesen kitöltött véleményvizsgáló lapok	P1 (Háttérinformációk) P2 (Kivetíthető grafikonok) Projektor
I/b Kádár általános megítélése					
A	A tanár kivetíti a közelmúlt történelmi személyiségeinek megítéléséről készített vélemények grafikonját – kormánypárti és ellenzéki bontásban. Közösén értelmezik a látott adatokat. 5 perc	Történelemről alkotott vélemény és a politikai preferenciák közti összefüggés felismerése Ábraolvasási képesség	Frontális munka – vetítés és irányított beszélgetés		P3 (Grafikonok) P4 (Kommentár) Projektor
I/c Vélemények Kádarról					
A	A tanár véletlenszerű bontásban szétosztja a csoportok között a Kádár Jánosról szóló véleményeket megfogalmazó idézeteket (D3). A tanulók leírják, hogy milyen Kádár-kép rajzolódik ki előttük a megismert véleményekből. A szóvivők egymás után felolvassák az általuk alkotott leírást. 10 perc	Annak érzékelése, hogy milyen sokfélék ezek a megítélések Szövegértés Tolerancia	Csoportmunka – emberkép rajzolása vélemények alapján Frontális munka – csoportos szóforgó	D3 (Idézetek)	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/melléletek	
				Diák	Pedagógus
II. ÚJ TARTALOM FELDOLGOZÁSA					
II/a Indulatok nélkül: Kádár János életrajza					
A	A tanár mindegyik csoportnak odaadja Kádár János négy részletre vágott vázlatos életrajzát. Mindenki elolvassa a maga szövegét, amit aztán ismertet a csoport többi tagjával. Közösen megbeszélik, hogy az életrajz alapján érthetőnek látszik-e a sokféle eltérő érzelm megjelenése az utókor véleményeiben, vagy sem. 10 perc	Új ismeretek szerzése, Kádár történelmi szerepének megismerése Szövegértés Lényegkiemelés	Csoportmunka – mozaik Frontális munka – irányított beszélgetés	D4 (Életrajzi vázlat)	
II/b Kádár-korszak otthoni kérdőíveinek megismerése					
A	Az előzetesen kitöltött kérdőívek feldolgozását vállaló tanulók beszámolnak munkájuk tanulságairól. Ismertetik az összesített adatokat, és kiemelik a legérdekesebb történeteket. A kérdőíveket és az összegzést egybefűzik, és később bárki megtekintheti a gyűjteményt. (Vége az első órának.) 13 perc	Kor jellemzőinek megismerése személyes nézőpontból Előadókészség Nyitottság	Frontális munka – tanulói előadás	Az előzetesen kitöltött D1 kérdőívek A bemutatás eszközei	
II/c 1957. május 1.					
A	A tanár kivetíti az 1957. május 1-jei felvonulásról készült képet, és lejátssza a Kádár-beszéd egyik részletét. Az osztály közösen latolgatja, vajon miként volt lehetséges, hogy alig néhány hónappal az 56-os forradalom leverése után ekkora ünneplő tömeg gyűlt össze. 15 perc	Egy társadalomlélektani kérdés felvetése Nyitottság Empátia	Frontális munka – vetítés, hangfelvétel hallgatása, beszélgetés		P5 (Kép és hangfelvétel)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/melléletek	
				Diák	Pedagógus
II/d Az 1956–62 közti időszak jellemzői					
A	Minden csoport megkapja a D5a melléklet csoportosítási szempontjait, és az információs kártyák egy részét. A diákok feladata, hogy a hozzájuk került információs kártyákat összekapcsolják a csoportosítás valamelyik szempontjával. Miután elkészültek, ragasztógyurmával sorban feltesznek egy-egy információs lapot a poszter általuk kiválasztott rovatába. A többiek pedig jelzik, hogy egyetértenek-e a besorolással. 20 perc	A Kádár-korszak születését jellemző fontos mozaikok kirakása Összefüggéslátás Együttműködés	Csoportmunka – kapcsolatkeresés Egész csoportos munka – közös poszter készítése	D5 (Szempontok és információs kártyák) A csoportosítási szempontokat feltüntető, oszlopokra tagolt poszter Ragasztógyurma	P5 (Kép és hangfelvétel) P6 (Lehetséges megoldás)
II/e Változások 1963 és 1985 között					
A	A tanár ezután arra kéri a diákokat, hogy vegyék le azokat a kártyákat a poszterről, amelyek a Kádár-rendszer második felében már nem voltak jellemzőek. A csoportok képviselői sorban tesznek javaslatot, amit meg is indokolnak. A tanár és a többiek közösen döntenek róla, hogy elfogadják-e. (Vége a 2. órának.) 10 perc	Konszolidációt jelentő lépések azonosítása Összefüggéslátás Együttműködés	Egész csoportos gyakorlat – a közös poszter átalakítása	Az előzőleg létrehozott poszter	P6 (Lehetséges megoldás)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/melléletek	
				Diák	Pedagógus
II/f Az 1963 és 1985 közötti időszak jellemzői					
A	<p>A diákok öt csoportban dolgoznak tovább úgy, hogy minden csoport a Kádár-rendszer egy más szeletével foglalkozik majd (1. Nagy beruházások, 2. Az új gazdasági mechanizmus, 3. A fogyasztás, 4. Külpolitika, 5. Mindennapok). A csoportokban minden tag megkapja a saját témájuk feldolgozását segítő lapot. A feladat az, hogy a kapott segédletek felhasználásával 20 perc alatt készítsenek egy-egy olyan plakátot, amely összefoglalja a témakörrel kapcsolatos legfontosabb információkat. A munka közben korabeli zene szól aláfestésül. Az elkészült plakátok kikerülnek a falra. A csoport egy tagja ott marad – tele lehet kérdezni. A többiek pedig körbejárnak, és megnézik társaik munkáját.</p> <p style="text-align: right;">25 perc</p>	<p>A gazdasági, társadalmi változások és jellemzők közös számbavétele</p> <p>Tájékozódás a térben és az időben Szövegértés Internet- és számítógép-használat</p> <p>Kreativitás Lényeglátás Együttműködés</p>	<p>Differenciált csoportmunka – plakátkészítés</p> <p>Egész csoportos gyakorlat – egy marad, a többi megy, tárlatlátogatás</p>	<p>D6 (Beruházások) D7 (Az új gazdasági mechanizmus) D8 (A fogyasztás növekedése) D9 (Külkapcsolatok) D10 (Mindennapok)</p> <p>Papírcsíkok Internetes gépek Nyomtató Csomagolópapír Papírragasztó Színes filctollak</p>	<p>A korszakra jellemző zenék (Illés, Omega számok)</p> <p>Magnó</p>
B	<p>Ha nem áll rendelkezésre az órán használható internetes számítógép és nyomtató, akkor ugyanez a feladat elvégezhető úgy is, hogy önként vállalkozó tanulók előzetesen összegyűjtik az egyes témakörökhöz kapcsolódó képeket, amiket a tanár kinyomtat, és ebben a formában adja oda a diákoknak a plakátkészítéshez.</p> <p style="text-align: right;">25 perc</p>	<p>Megegyezik az A változattal</p>	<p>Megegyezik az A változattal</p>	<p>Megegyezik az A változattal</p> <p>P7 (Javasolt honlapok)</p>	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/melléletek	
				Diák	Pedagógus
II/g Értékelés a csoportmunkáról					
A	Mindegyik csoport véleményt mond egy másik csoport munkájáról. A többiek kiegészítik az értékelést, ha szükségesnek vélik. 5 perc	Visszajelzés adása egy másik csoport számára Véleményalkotás	Csoportmunka – kerekasztal, majd szóforgó		
II/h Boldogság a limitált szabadság keretei között					
A	A tanár felírja a táblára a korszakot jellemző elvet: „aki nincs ellenünk, az velünk van”. Közösen megvitatják, hogy mi mindent jelent ez. A csoportok ezután megkapják a D11 feladatlap egyik változatát. Válaszolnak a korabeli magyar család életkörülményeit vizsgáló kérdésekre, majd minden csoport átadja a lapját a mellette lévőnek. Megvizsgálják, hogy van-e lényeges különbség a válaszaik között. Ezután arról beszélgetnek, hogy lehet-e boldog az ember a limitált szabadság keretei között. (Vége a 3. órának.) 15 perc	Limitált szabadság és a korlátozott jólét boldogságának átgondolása Empátia Kommunikáció Együttműködés	Frontális munka – irányított beszélgetés Csoportmunka – közös feladatmegoldás Frontális munka – irányított beszélgetés	D11 (Feladatlap)	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
B	A tanár felírja a táblára a korszakot jellemző elvet: „aki nincs ellenünk, az velünk van”. Közösen megvitatják, hogy mi mindent jelent ez. Ezután mindenki megkapja a korszak egyik nagy gondolkodójának, Bibó Istvánnak a gondolatait a Kádár-rendszerrel kapcsolatban. A diákok egyéni- leg elolvassák, és aláhúzzák, amivel egyetértenek benne. A diákok kommentálják Bibó gondolatait. (Vége a 3. órának.) 15 perc	Egy átlagostól eltérő gondolat megismerése Szövegértés Lényegkiemelés Kritikai gondolkodás	Frontális munka – irányított beszélgetés Egyéni olvasás és szövegértelmezés Frontális munka – beszélgetőkör	D12 (Szemelvény)	
II/i Kádár-paródia					
A	A tanár elmondja, hogy Hofi Géza a korszak kedvelt színpadi személyisége volt, aki gyakran szőtt kritikus megjegyzéseket az előadásaiba. Az osztály meghallgatja egy felvételt, amelyben Kádárt parodizálja. Közösen mérlegelik, hogy a hallott részlet inkább dicséret vagy inkább kritika. 10 perc	A kor hangulatának érzékeltetése korabeli hangfelvétel alapján Kritikai gondolkodás Hallás utáni szövegértés	Frontális munka – közös kabaréhallgatás és irányított beszélgetés		P8 (Hangfelvétel)
II/j A III. számú főcsoportfőnökség					
A	A tanár kiosztja az államvédelem struktúráját felvázoló lapot, amit mindenki gyorsan átfut. Ezután megnézik a megfigyelési akciót bemutató belügyi oktatófilmet. A diákok önállóan oldják meg a D13 melléklet feladatait. Végül egyeztetik a külön-külön kapott megoldásokat. 10 perc	Az eddigre kialakult jó közérzet megbontása, elidegenítés Empátia Kritikai gondolkodás	Frontális munka – vetítés Egyéni feladatmegoldás, majd közös értékelés	D13 (Információs és feladatlap)	P9 (Filmrészlet) P10 (Megoldás)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/k Nincs bocsánat?					
A	<p>Öt csoport alakul, és mindegyik kap egyet az ötféle D14 feladatlapból annyi példányban, ahány tagja van a csoportnak. A tanulók egyénileg elolvassák a lapon lévő szöveget, majd közösen válaszolnak a feltett kérdésre.</p> <p>A szóvivők sorban ismertetik a csoport gondolatait. A tanár ezután felírja a táblára a Senecától vett idézetet: <i>„Mit számít, hogy gyalázatosat cselekszel, ha senki nem tudja? Te magad tudod. Ezt a tanút semmibe venni, ez az igazi nyomorúság.”</i> A diákok fél percig csendben átgondolják a gondolat tartalmát.</p> <p>15 perc</p>	<p>Az ügynöki tevékenység néhány mozzanatának elemzése</p> <p>Erkölcsei érzékenység Együttműködés</p>	<p>Csoportmunka – közös feladatmegoldás</p> <p>Frontális munka – csoportos szóforgó</p>	D14 (Feladatlapok)	
II/l Kádár-korszak válásága					
A	<p>A tanár felteszi a falra a P11 alapján elkészített posztert, majd szétosztja a tanulók között a D15 melléklet információs kártyáit. Egymás után mindenki felolvassa a lapján lévő sort, és felragasztja azt a poszterre a megfelelő kategória alá. Ezután arról beszélgetnek, hogy e válságjelek vajon teljesen kikezdték a kádári rendszer alapjait, vagy még reformálható lett volna?</p> <p>(A 4. tanóra vége.)</p> <p>10 perc.</p>	<p>A rendszer sokféle válságjelenségének áttekintése</p> <p>Rendszerező képesség Kritikai gondolkodás Véleményalkotás</p>	<p>Egész csoportos gyakorlat – jelenségek kategóriákba sorolása</p> <p>Frontális munka – irányított beszélgetés</p>	D15 (Információs kártyák)	P11 (Poszter minta)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/melléletek	
				Diák	Pedagógus
III. AZ ÚJ TARTALOM ÖSSZEFOGLALÁSA					
III/a A legvidámabb barakk					
A	A tanár elmondja, hogy a szocializmus éveiben a többi szocialista ország lakói ragasztották hazánkra a „legvidámabb barakk” címkét. A tanulók megbeszélik, hogy vajon miért volt ez így, és mi mindent fejez ki ez a szólás. 5 perc	A lényegét összegző aforisztikus kifejezés elemzése Önkifejezés	Frontális munka – irányított beszélgetés		
III/b Kiállítás rendezése					
A	Előkerülnek a foglalkozás előtti hetekben gyűjtött különféle tárgyak. Az összkép alapján közösen eldöntik, hogy milyen módon lehetne öt tematikus „tárlóba” szétosztani a gyűjtemény darabjait. A döntésnek megfelelően öt csoport alakul. Minden csoport magához veszi a tárgyakat, és a terem egyik részén, összetolt asztalokon megtervezi a maga tárlóját. Címeket és magyarázó feliratokat készít a tárgyakhoz. Minden tárló mellé kerül egy vendégkönyvi lap is, ahová a látogatók írhatnak majd. 25 perc	Korszak tárgyi világának kiállítás formájában való bemutatása Kreativitás Esztétikai érzék Igényesség Együttműködés	Csoportmunka – kiállítás rendezése előzetesen gyűjtött tárgyakból	A tanulók által behozott tárgyak és képek Kis papírok a feliratokhoz Írószerek	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/melléletek	
				Diák	Pedagógus
III/c Tárlatlátogatás					
A	<p>A tanulók a teremben szabadon járkálva megnézik egymás tárlóit, és ami tetszik nekik, azt leírják a vendégekönyvi lapokra. A tanárközben kitesz egy nagy papírt a terem ajtaja (a kiállítás bejárata) mellé, aminek a tetejére felírja a modul címét és a következő megkezdett mondatot: „Számomra ezen a foglalkozáson az volt a jó, hogy...”</p> <p>A kiállításon sétáló diákok erre a lapra is megjegyzéseket írnak a foglalkozás egészével kapcsolatban.</p> <p style="text-align: right;">15 perc</p>	<p>Egymás munkáinak megismerése és a pozitívumok kiemelése</p> <p>Kíváncsiság Befogadás Véleményalkotás</p>	<p>Egyéni tárlatlátogatás és véleménynyilvánítás</p>	<p>Vendégekönyvi lapok a falon és a tárlóknál</p>	
Követő tevékenység					
	<p>Önként jelentkező tanulók segítségével az órai tárlat nagyobb, a foglalkozás keretének feldolgozott szövegek, képek és grafikonok beemelésével nagyobb iskolai kiállítássá alakítható, amit a szülők és más osztályok tanulói is megnézhetnek.</p>	<p>Az órai tevékenység kitérítése</p> <p>Feladatvállalás</p>	<p>Önkéntes közösségi tevékenység</p>		

TANÁRI SEGÉDLETEK

P1 TÖRTÉNELMI KORSZAKOK MEGÍTÉLÉSE

A MÚLT FÉNYEI, A JELEN ÁRNYAI

Különösen a hetvenes-nyolcvanas évek megítélése osztja meg erősen a társadalmat. A generációk mentén élesen szétválik az értékelés, de a társadalmi státus, a lakóhelyi környezet, a foglalkozási helyzet is erősen determinálja a véleményeket. A Kádár-korszak hívei elsősorban az idősek, az alacsonyabb iskolai végzettségűek, a szerényebb jövedelműek és a falun lakók közül kerülnek ki.

A fiatal nemzedéknél tehát a Kádár-korszak csak a 6. helyen jelenik meg, épp, hogy csak megelőzve az „utolsó tíz évet”. (A teljes min-tánál „Az utolsó tíz év” a hatodik helyen van, és a Kádár-rendszerre adott szavazatok alig harmadát kapta meg.) Meg kell azonban azt is jegyeznünk, hogy a Kádár-rendszer ilyen leértékelése valóban csak a legfiatalabb nemzedékre (18 és 24 év közöttiek) jellemző. A következő két korcsoport (25-34, 35-44) ha kimagaslónak nem is, de jó korszakként értékeli.

A választóvonal a korszakhoz való érzelmi viszonyulást is kifejező „kimagasló” értékelésben az 1956 előtt és után született generációk között van. A három fiatalabb generáción belül rendre 12, 14, illetve 16 százalék a kimagasló korszaknak tartók aránya, míg a 45 évesnél idősebb generációkon belül gyakorlatilag homogén eloszlásban mindenhol minden negyedik válaszoló tartja ezt a korszakot kimagaslónak. A mai jövedelmi színvonal is befolyásolja a Kádár-rendszer megítélését. Az alacsonyabb jövedelműek viszonylag kis mértékben teszik előbbre ezt a korszakot, mint a magasabb jövedelműek (70% szemben 52%-kal). A markáns különbség ismét a jellegzetesebb elkötelezettségben, a kimagaslónak minősítésben van. Havi egy főre jutó ötvenezer forintos jövedelem birtokában minden negyedik ember számára látszik ez a korszak kimagaslónak, míg az e fölötti havi jövedelemmel rendelkezők, ha visszanéznek, akkor közülük csak minden kilencedik ért egyet ezzel a minősítéssel.

A Kádár-rendszer megítélése természetesen attól is függ, hogy hogyan alakult az ember sorsa az elmúlt 5-10 évben. Azoknak, akik úgy érzik, hogy az elmúlt 5-10 évben életszínvonaluk csökkent vagy jelentősen csökkent, 23-29 százaléka ítéli a Kádár-rendszert nagyon jó korszaknak. Azoknak viszont, akiknek az életszínvonala emelkedett (vagyis a rendszerváltással relatíve jól jártak), csak 14 százaléka ítéli a Kádár-rendszert nagyon jónak. Akik attól félnek, hogy a következő 5-10 évben csökkenni fog az életszínvonaluk, 30 százaléka ítéli a Kádár-rendszert nagyon jónak. Azoknak, akik úgy gondolják, hogy életszínvonaluk emelkedni vagy jelentősen emelkedni fog, 12, illetve 20 százaléka ítéli a Kádár-rendszert nagyon jónak. (Itt csak az a meglepő, hogy a jövőben nagyobb emelkedést várokat ítélik meg a Kádár-korszakot pozitívabban. Igaz, ez a csoport egyben az anyagilag lelegezetesebb, akik konzekvensen reménykednek sorsuk jobbrafordulásában.)

A képlet tehát egyértelmű. Azok, akiknek az életszínvonala az elmúlt 5-10 évben csökkent, illetve félnek attól, hogy a következő években csökkenni fog, jelentősen pozitívabbnak ítélik meg a Kádár-rendszert, mint a minta egésze. Hasonló mozgás figyelhető meg „Az elmúlt 10 év” korszakának megítélésével kapcsolatban is. Akiknek az életszínvonala az elmúlt 5-10 évben csökkent vagy jelentősen csökkent, azoknak csak 13, illetve 20 százaléka ítéli meg az elmúlt 10 évet pozitívan. Akiknek az életszínvonala emelkedett, azoknál ugyanez az arány kétszeres. Azoknak, akik életszínvonaluk csökkenését várják a következő években is, mindössze 12 százaléka ítéli meg az elmúlt 10 évet jónak. Azoknál viszont, akik emelkedést, illetve jelentős emelkedést várnak, a pozitív szavazatok száma 24 és 29 százalék között mozog.

Gallup által 2002-ben megismételt vizsgálat adatai nagyon hasonlóak, csak a Kádár-korszak megítélése romlott.

2002-ben három korszaknál szignifikánsan emelkedtek a szavazatok. Ma jóval többen tartják kiemelkedő korszaknak az elmúlt tíz-tizenhárom évet, Szent István korát és Róbert Károly korát, mint két évvel korábban.

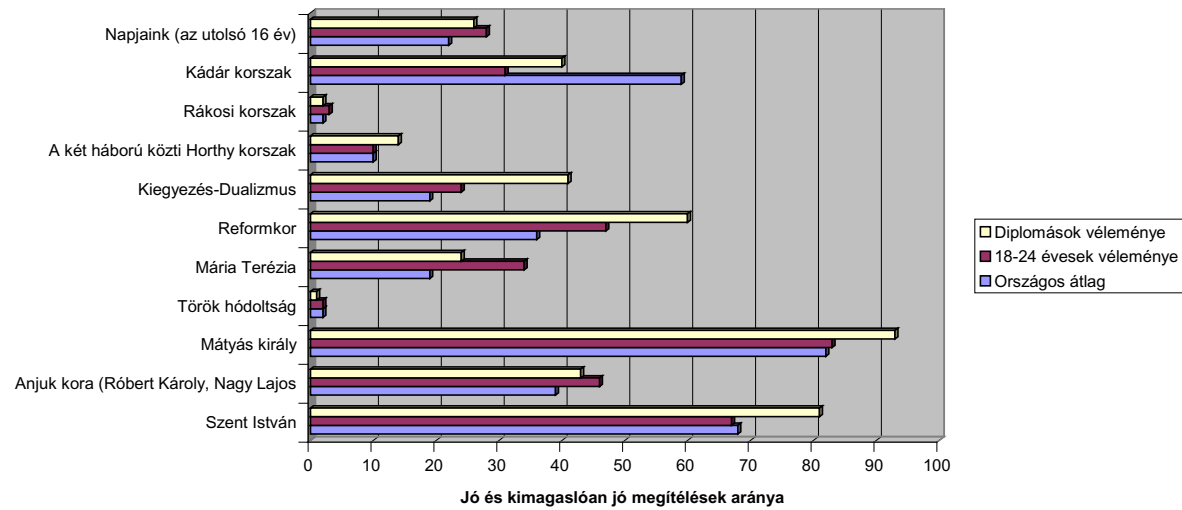
A Kádár-korszak megítélése az egyetlen, amely az ellenkező irányba változott. 2000-ben még a válaszolók 59 százaléka, ma már csak 52 százaléka tartja kiemelkedő korszaknak. A megkérdezettek felének a Kádár-korszakról alkotott nosztalgikus képe még ma is jelentős erővel bír, igaz, erősen differenciált a különböző társadalmi csoportokban.

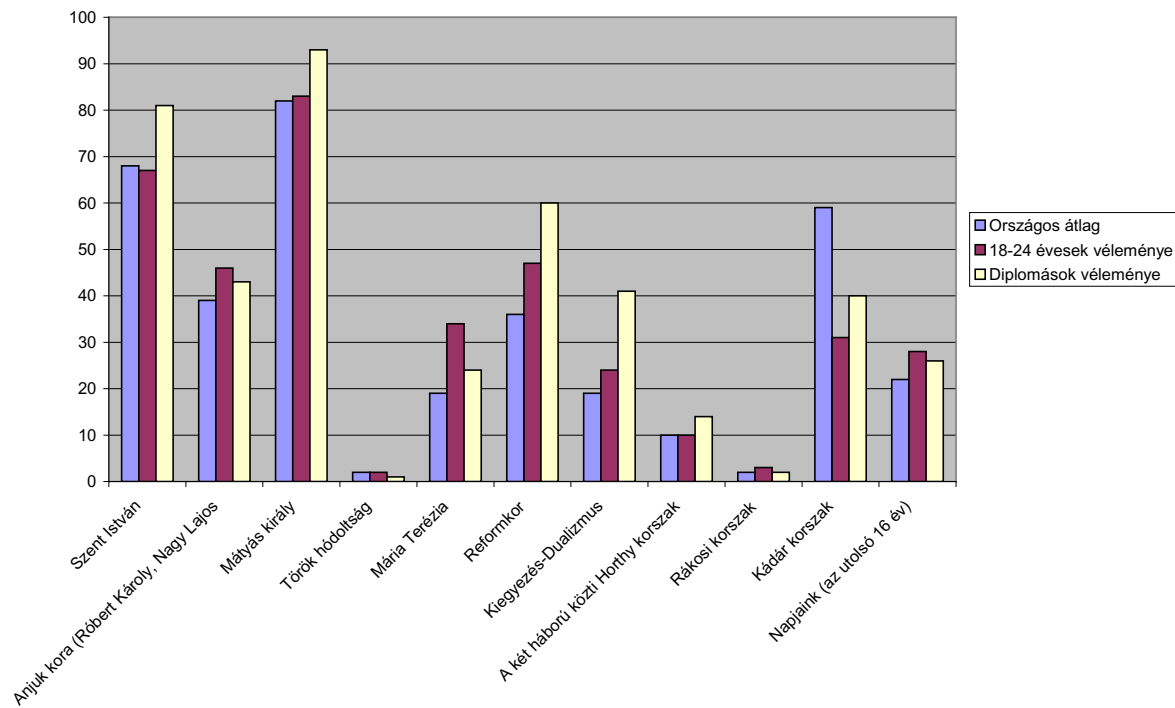
Valamennyi történelmi korszakot a magas iskolai végzettségűek tartják nagyobb becsben, kivéve a Kádár-korszakot, amelyet az alacsony iskolai végzettségűek közül említenek jóval többen, mint kiemelkedő korszakot.

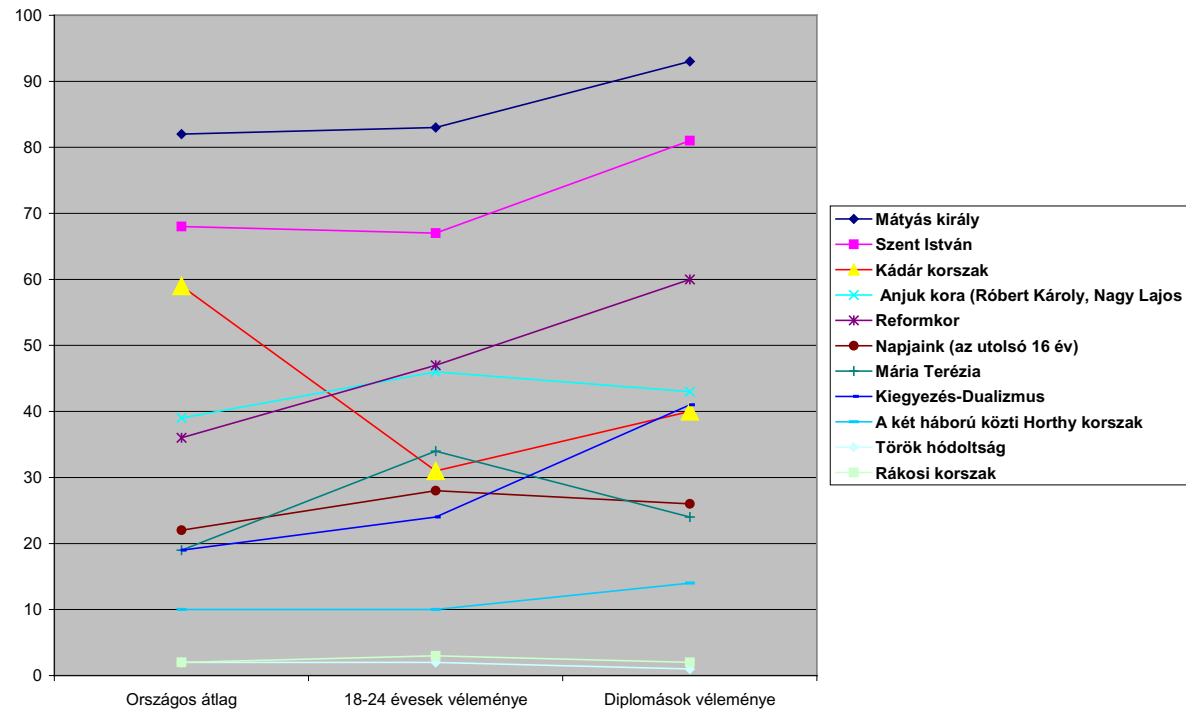
Forrás: Gallup Országimázs Vizsgálat In.: gallup.hu (Felméréseinkből című „oszlop” Országkép vizsgálat 2002) és <http://www.gallup.hu/gallup/orszagkep/oim22.htm>

P2 TÖRTÉNELMI KORSZAKOK MEGÍTÉLÉSE

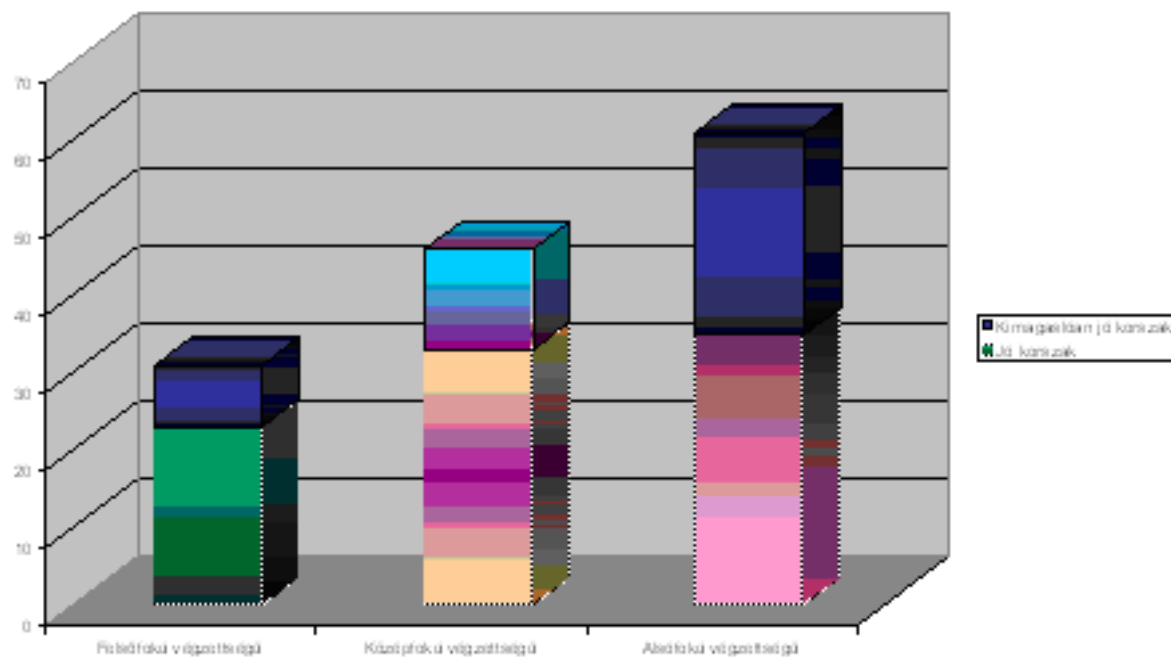
Történelmi korszakok megítélése

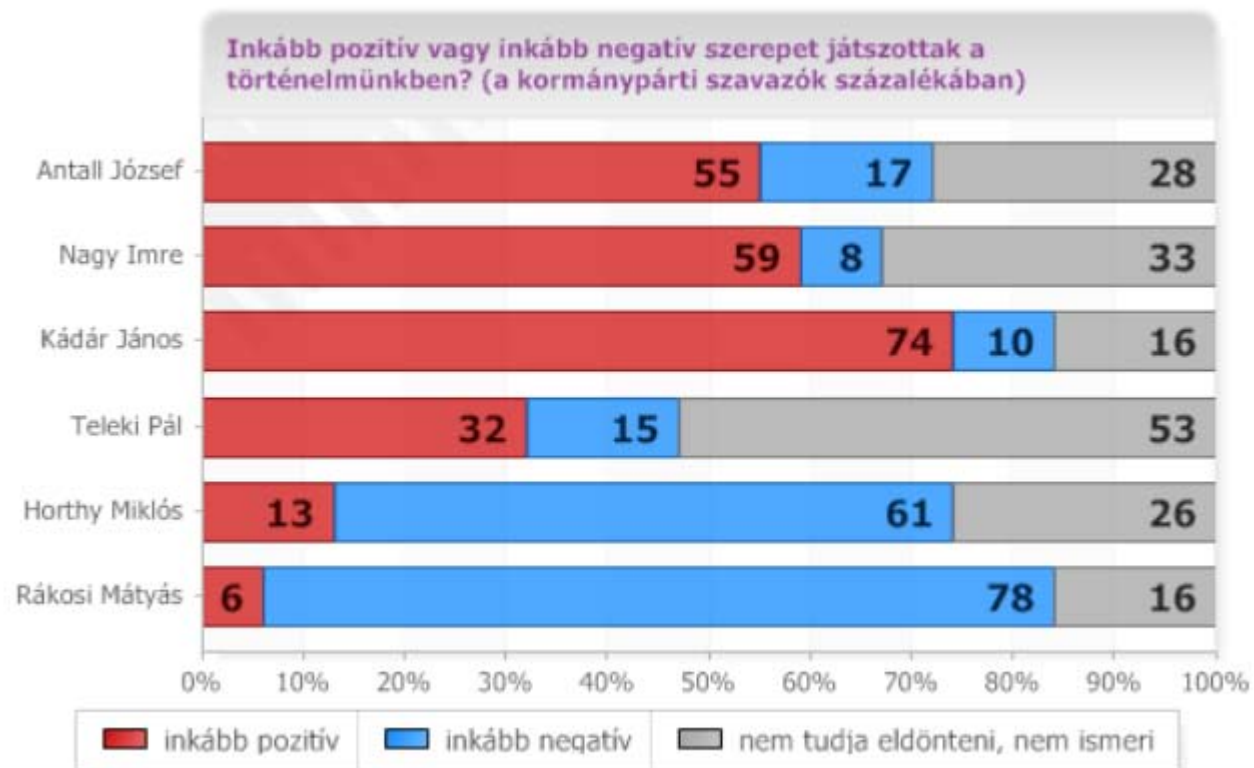

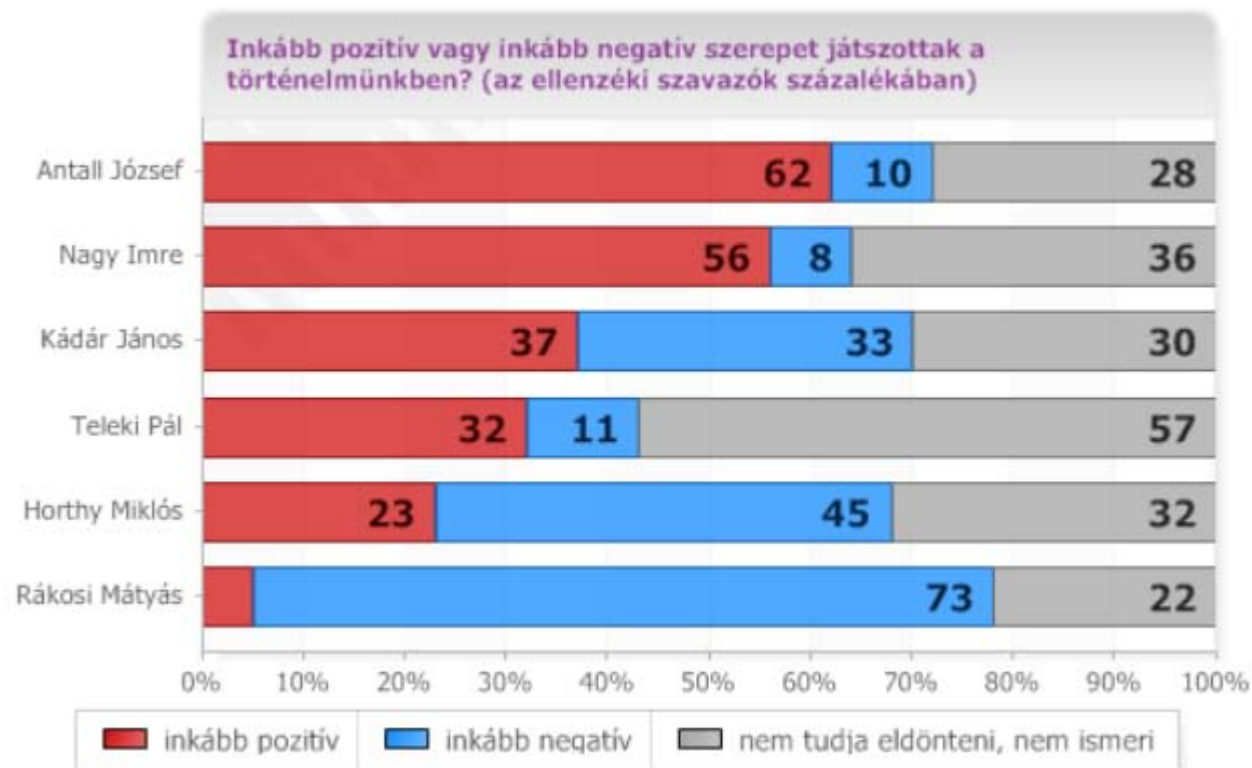

Kádár korcsok megítélése 2002-ben

P3 GRAFIKONOK

Forrás: <http://www.median.hu/kepek/upload/2006-10/nagyimre3.png?options=width:645;height:420;quality:100;>
<http://www.median.hu/kepek/upload/2006-10/nagyimre2.png?options=width:645;height:420;quality:100;>

P4 KÁDÁR NÉPSZERŰSÉGÉRŐL

Egy 2005-ös Medián felmérésben a megkérdezettek Antall József, Nagy Imre, Kádár János, Teleki Pál, Horthy Miklós és Rákosi Mátyás történelmi szerepét ítélték meg. A legkevésbé megosztó személy Nagy Imre, akit az ellenzéki (Fidesz, MDF) szavazók 56 százaléka, a kormánypártiak (MSZP, SZDSZ) pedig 52 százalékban illették pozitív jelzővel. Mindkét oldal a leginkább Rákosi Mátyást ítéli el, az össznépszerűség 72 százaléka említette negatív szereplőnek.

Kormánypárti oldalon legtöbben Kádár János (74 százalék) nagyszerűségéről vannak meggyőződve. Az ellenzéki szavazók számára Antall József és Nagy Imre a legkedvesebb.

Forrás: „Népünk olyan egységes...” Nagy Imre a legkevésbé megosztó 20. századi történelmi alak <http://www.median.hu>

P5 1957. MÁJUS 1-E (KÉP ÉS HANGFELVÉTEL)

P6 EGY LEHETSÉGES MEGOLDÁS

Piros színnel jelezve, amit el kellene venni, tehát ami nem jellemző 1963 után a puha diktatúra időszakában, illetve addigra már megvalósult, és ezért nincs rá szükség.

Szovjet függőség megjelenési módja	A társadalom megfélemlítésére tett intézkedések	A társadalom megnyerése érdekében tett intézkedések	A társadalmi megbékélés gazdasági alapja	A hatalom megszilárdításának eszköze	Kádár elleni fellépés módja
„Ideiglenesen hazánkban állomásozó” 60 ezres szovjet hadsereg	Sortüzek a letartóztatások miatt tüntetőkre	A hatalom nem áll szemben a társadalom egészével	A szocialista országokból érkező hitelek és segélyek (főleg nyers-és alapanyag)	„Ideiglenesen hazánkban állomásozó” 60 ezres szovjet hadsereg	Az MSZMP-n belüli harc; küzdelem a keményvonalas rákosista elvtársakkal
Szerov KGB főnök budapesti tartózkodása	Letartóztatások, zsúfolásig telt börtönök	A mezőgazdasági termékek kötelező beszolgáltatásának eltörlése	A hadikiadások minimalizálása (ok: a katonák 1956-ban megbízhatatlanok voltak, és itt állomásozik a szovjet hadsereg)	A Magyar Szocialista Munkás Párt 345 ezres tagsággal	Márciusban Újra Kezdjük jelentéssel „MUK-kal” köszöntötték az emberek egymást. – Március 15-e tervezett megünneplése – leveri a Munkásőrség

Szovjet függőség megjelenési módja	A társadalom megfélemlítésére tett intézkedések	A társadalom megnyerése érdekében tett intézkedések	A társadalmi megbékélés gazdasági alapja	A hatalom megszilárdításának eszköze	Kádár elleni fellépés módja
Napi telefon- és távirat-konzultáció Moszkvával	Népbíróságok az ötvenhatosok elítélésére	Karácsony és húsvét hétfő munkaszüneti nap lesz ismét	Az új szervezésű tsz-ek élére hozzáértők kerülnek	Munkásőrség létrehozása; 60 ezer fő, közvetlen pártirányítás alatt, otthon tartható kézfegyverek (célja: tömegmegmozdulásokkal szembeni bevethetőség)	Sztrájkok (1957 tavaszán, addigra a vezetőket letartóztatják)
Energetikai függőség a szovjet importtól (A Barátság kőolajvezeték csapjának elzárási lehetősége!)	Statáriális bíraskodás	18%-os béremelés	Magánművelésre meghagyott háztáji földek	Pártvezetők állnak a minisztériumok és a nagyobb intézmények élén	A nemzetközi közvélemény kikényszeríti az amnesztiát az 56-osoknak
Moszkvába utazó pártküldöttségek	A forradalmi bizottságok betiltása	Vállalati nyereségrészesedés bevezetése (a havi bér harmada is lehetett a jutalom)	Megjelennek a traktorok, kombájnok és egyéb gépek a földeken	Pártirányítás alatt álló szakszervezet	A „magyar kérdés” az ENSZ napirendjén – 1962 decemberében lekerül onnan
A gazdaság működésének döntő hányada a szovjet nyers- és alapanyagok függvénye	Az internáló táborok újbóli működése	Kétezer tsz felbomlásának tudomásul vétele (átmenetileg, taktikai okokból)	Vállalati nyereségrészesedés bevezetése – a termelékenység növelése érdekében	Kommunista Ifjúsági Szövetség jön létre pártirányítással	

Szovjet függőség megjelenési módja	A társadalom megfélemlítésére tett intézkedések	A társadalom megnyerése érdekében tett intézkedések	A társadalmi megbékélés gazdasági alapja	A hatalom megszilárdításának eszköze	Kádár elleni fellépés módja
A KGST érdekében nehézszerkezeti beruházások	Az Írószövetség és az Újságíró Szövetség működésének felfüggesztése	A II. világháború előtt elért állami nyugdíjak újbóli folyósítása, mivel 1948-ban jogtalanul megvonták őket	Engedélyezik a mezőgazdasági nyersanyagok feldolgozását, szállítását	A Hazafias Népfront bonyolítja a választásokat	Gerő és Rákosi visszatérésének lehetősége – 1962-ben kizárják őket a pártból
	Papok bebörtönzése, verése, besúgóvá való beszerzése	A gyermektelenségi adó eltörlése	Engedélyezik a mezőgazdasági termékek márkázását, értékesítését	1957-ben nem tartanak parlamenti választásokat	Elhallgatás és passzivitás a művészek részéről
A KGST által előírt termékszakosodás miatt hazánk nem gyárthat motorkerékpárokat, egyes híradástechnikai eszközöket és mezőgazdasági gépeket	A MEFESZ és más ifjúsági szervezetek betiltása	Adócsökkentés a kisiparosok és kiskereskedők körében	Az állami boltok, vendéglátóipari egységek egy részének bérbeadása (maszek, ill. gebines)	Az Elnöki Tanács törvényerejű rendeleteket hoz a parlament helyett	A SZER hallgatása
Az orosz nyelv ismét kötelező tárgy		Március 15. iskolai szünnap	A tsz szervezésben élenjáró területeken iskolák, kultúrházak, fürdők építése, jobb áruellátás	Az aktív népesség 95%-a kerül egzisztenciálisan függő helyzetbe az államtól mint állami intézmények, gyárak, tsz-ek dolgozója	

Szovjet függőség megjelenési módja	A társadalom megfélemlítésére tett intézkedések	A társadalom megnyerése érdekében tett intézkedések	A társadalmi megbékélés gazdasági alapja	A hatalom megszilárdításának eszköze	Kádár elleni fellépés módja
A proletár internacionalizmus eszméje	300 ezer ember áll megfigyelés alatt	Csökkentik a rendőrségi megfigyelés alatt állók számát (1,2 millióról 0,3 M-ra)		1957. május elsején százezres felvonulás a Hősök terén	
A határon túli magyarság helyzetével való nem törődés		Kulákok elítélése helyett a velük való megbékélés; belőlük lehet a tsz-ek új vezető rétege			
		A társadalombiztosítás és a nyugdíjjogosultság kiterjesztése a tsz-tagokra		Az MSZMP Politikai Bizottsága	
				Állampárti döntések a káderügyekben; kinevezések, leváltások, kitüntetések – nomenklatúra kiépítése a párt és az állam minden szintjén	

Szovjet függőség megjelenési módja	A társadalom megfélemlítésére tett intézkedések	A társadalom megnyerése érdekében tett intézkedések	A társadalmi megbékélés gazdasági alapja	A hatalom megszilárdításának eszköze	Kádár elleni fellépés módja
		Gerő, Rákosi kizárása a pártból		Magyar Úttörők Szövetségébe a diákok majdnem 100%-a tartozott.	
		Szlogen: „A szocialista rendszer biztosítja a dolgozók jólétének állandó növekedését”		Új tiszti eskü kikényszerítése a honvédségtől (80% hajlandó rá)	
		Szlogen: „A dolgozó a szocializmus milyenségét saját boldogulásán méri.”			
		Az állami boltok, vendéglátóipari egységek egy részének bérbeadása (maszek, ill. gebines)			
		Az 1949–53 közötti koncepciók perek elíteltjeinek rehabilitációja			
		A tudósok, művészek reprezentánsaival való kiegyezés (pl.: Kodály, Illyés, Németh László)			

P7 JAVASOLT HONLAPOK (KÁDÁR KAPCSOLATAIRÓL)

1. Péter_Gáborral http://hetilap.hetek.hu/images/09013/fokusz/petergabor_kadar.jpg
2. 1957. május 1. http://mek.oszk.hu/02100/02185/html/img/1_089a.jpg
3. Hruscsovval http://server2001.rev.hu/oha/media/n_pict/00009323.jpg
4. 1968 <http://www.168ora.hu/image/galery/129/400x400/1239.jpg>
5. Kínában http://www.idcpc.org.cn/english/album/pic_b/2-1-17.jpg
6. Brezsnjevvel <http://mek.oszk.hu/01900/01906/html/cd9/kepek/c0561hsk0972.jpg>
7. <http://www.mti.hu/download/viewattach/109721/100/0/19790601.jpg>
8. Mezőgazdasági kiállításon http://server2001.rev.hu/oha/media/n_pict/00009529.jpg
9. vadászaton http://server2001.rev.hu/oha/media/n_pict/00009363.jpg
10. úttörőként <http://www.mti.hu/download/viewattach/109721/94/0/19660608.jpg>
11. temetése <http://mek.oszk.hu/01900/01906/html/cd9/kepek/tortenelem/to454hsk1312.jpg>

P8 HANGFELVÉTEL (HOFI GÉZA KÁDÁR-PARÓDIÁJA)

P9 LETÖLTHETŐ FILMRÉSZLET EGY MEGFIGYELÉSRŐL

http://www.abtl.hu/html/hu/video/Figyelesi_akcio.wmv

Azaz Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára honlapja

Állambiztonsági oktatófilmek a Történeti Levéltárban

4.9.6. Figyelési akció (teljes film: 32 perc, letölthető filmrészlet: 04:50 perc (13,5 MB))

P10 MEGOLDÁS A D13 MELLÉKLETHEZ

1. Szerinted melyik feladat elvégzését szemlélteti az oktatófilm?
III./III. Belső reakció és Szabotázselhárító Csoportfőnökség
2. Húzd alá azokat a feladatokat, amelyek előírása csak diktatórikus államban lehetséges!
3. Milyen adókkal szemben alkalmazhatták a „rádióelhárítást”?

SZER, Amerika Hangja

4. Tegyé felkiáltójelet azon feladatok elé, amelyek emberjogi kérdéseket vet fel!
5. Keretezd be annak a főcsoportfőnökségnek a számát, amelyik a leginkább vitatható tevékenységet folytatta!

A Belügyminisztérium átszervezése során 1963-tól a főcsoportfőnökségek és csoportfőnökségek rendszerét hozták létre. A III. főcsoportfőnökség látta el a különböző állambiztonsági feladatokat.

III./I. Hírszerző Csoportfőnökség

- információk szerzése a kapitalista országok külpolitikai, gazdasági, tudományos, valamint katonai terveiről és eredményeiről;
- az ellenséges hírszerző szervek objektumainak, fedőszerveinek, terveinek és módszereinek felderítése;
- !– a lojális magyar emigráció támogatása, az ellenséges emigráns szervezetek bomlasztása;

III./II. Kémelhárító Csoportfőnökség

- a nyugati hírszerző szervek ügynökeinek felderítése, tevékenységük elhárítása;
- !– a Magyarországra utazó külföldi állampolgárok ellenőrzése és vízummal való ellátása

III./III. Belső reakció és Szabotázselhárító Csoportfőnökség

- a Magyar Népköztársaság állami, gazdasági, társadalmi rendjének megdöntésére vagy gyengítésére törő elemek tevékenységének felderítése és megszakítása;
- a politikai bűncselekmények elkövetésének megakadályozása;
- az ipar, közlekedés, mezőgazdaság, tudományos kutatások terén a kártevő tevékenység felderítése és elhárítása;
- a párt és a kormány vezetőinek operatív védelme;

III./IV. Katonai Elhárító Csoportfőnökség

- az elhárító munka szervezése a Honvédelmi Minisztérium, a Határőrség és a Belső Karhatalom szerveinél;
- a fegyveres erők között működő ellenséges tevékenység felderítése és elhárítása;
- a szökések és hazaárulások megelőzése, illetve üldözése;

III./V. Operatív Technikai Csoportfőnökség

- rádióelhárítás, rádiólehallgatás, rejtjelfejtés
- figyelés végrehajtása és környezettanulmányok készítése az operatív szervek igényei alapján;
- postai küldemények ellenőrzése;

P11 POSZTER MINTA

A nagy csomagolópapírra a következő kategóriákat kell felírni:

POLITIKAI VÁLSÁG
GAZDASÁGI VÁLSÁG
SZOCIÁLIS VÁLSÁG
ERKÖLCSI-LELKI VÁLSÁG

P12 MEGOLDÁS A D15 MELLÉKLETHEZ

Politikai válságjelek

A Szovjetunióban zajló változások, Gorbacsov változtatási szándékai hatnak hazánkra is.

A piacgazdaság kiépítése egy tervutasításos államban, a magángazdaság arányának fokozatos növekedése (eléri a 30%-ot) ideológiai problémákat okoz, mivel hivatalosan az állami tulajdon elsőbbségének elvét hirdetik.

Az MSZMP vezetősége mindenre csak bólogató, mindenbe beletörődő elvtársakkal telítődött, többségük elöregedett, a Kádár utáni utódlási harccal vannak elfoglalva.

Gondot okoz a szovjet energiától és nyersanyagtól való függés (az energiamport többsége a Szovjetunióból érkezik).

Nem hajlandó konfrontációra a pártvezetés a határon túli magyarság érdekében, miközben erre egyre nagyobb erre a társadalmi igény (főleg Erdélyért).

A lakosság zöme teljesen kiábrándult a politikából.

Erősödnek az ellenzéki mozgalmak, növekszik a civil kezdeményezések száma és ereje.

Gazdasági válságjelek

Nyilvánvalóvá válik a Szovjetunió gazdasági veresége az USA-val szemben a világháborúért folytatott küzdelemben, hozzánk is eljutottak a hírek a szovjet eladósodás hatalmas mértékéről.

A külföldi adósságállomány megduplázódott, 20 Mrd dollár fölé emelkedett, gyakorivá válnak hitelek visszafizetésére felvett hitelek, azaz megjelenik az adósságspirál réme.

A magyar export harmadát mezőgazdasági termékek teszik ki, vagy nyersanyagok, ezek világpiaci értéke pedig egyre csökken.

Magas az infláció (10-28%).

Rendeletek születnek az import korlátozására; ami akadályozza a termelést és csökkenti a választékot.

A KGST-n belül is megkezdődik a világpiaci árakon való elszámolás, vagyis nincs többé olcsó szovjet gáz vagy lengyel szén.

Romlik a külkereskedelmi cserearány: egyre több nyersanyagot, alacsony feldolgozottságú terméket ad az ország fejlett technikát igénylő ipari termékekért.

Az évtized egyik nagy problémája a költségvetés hiányának növekedése.

A gazdaság távolodik a nyugati színvonalától: elavult, energiaigényes termékek gyártása folyik, a rossz hatásfokú ipari ágazatokban. Az előállított gyenge minőségű tömegáru csak a KGST-n belül lehet értékesíteni.

A magas energiaárak ellenére állandósult a magas energiaigény a gazdaságban.

Az elhibázott nagyberuházások soha nem térültek meg.

Magántulajdonú cégek erősödtek meg, miközben a szocialista nagyvállalatok tönkremennek.

Szociális válságjelek

Csökken a reálbér.

Csökkent az életszínvonal: a nyugati hitelekből mesterségesen fenntartott életszínvonal tarthatatlanná válik.

Megjelenik a munkanélküliség, ami a társadalmat váratlanul, felkészületlenül éri.

A szociális juttatások elértéktelenednek (a gyēs pl. már a pelenkára sem elég).

Nő az elszegényedés mértéke, a lakosság 10%-a a létminimum alá, 30% a társadalmi minimum alá kerül.

Az átlagéletkor a legalacsonyabbá válik Európában, különösen magas a negyven körüli férfiak halálozási aránya.

Fogy a népesség, részben a csökkenő születési kedv miatt.

Aggasztó méreteket ölt a családok szétesése, a válások növekvő száma.

Leértékelődik a főmunkaidő: a munkaidő után szinte mindenki újabb pénzszerző tevékenységet folytatott (fusizik, maszekol, fekete-munkát végez).

Kíméletlen az önkizsákmányolás, növekednek az egészségügyi problémák.

Erkölcsei-lelki válságjelek

A társadalmat a teljes bizalomvesztés jellemezi. Általános a kiábrándultság és a pesszimizmus.

Magas az alkoholisták aránya (a világ élmezőnyébe tartozunk, főleg a tömény szesz fogyasztása terén).

A rendszerbe vetett társadalmi bizalom fokról fokra csökken.

Egyre jobban terjednek a lelki betegségek – városban és faluban egyaránt. Magas az öngyilkossági arány.

P13 A KIÁLLÍTÁSRA GYŰJTHETŐ TÁRGYAK (ÖTLETEK)

Igazolványok; úttörő, MÁV, bérlet, szakszervezeti
Bizonyítványok; ált. isk. szakmunkás, technikus
Úttörő felszerelések; nyakkendő, síp, öv, ing, őrsi napló, őrsi zászló, zsebkönyv, zászlók
Kitüntetések; kiváló dolgozó, katona, határőr stb.
Jelvények, oklevelek, meghívók, plakátok
Újságok, rádió és tv műsor
Rádió, zsebrádió, táskarádió, tv
Játék, mesekönyv
Műanyag háztartási felszerelések, pl.: NDK robotgép
Alumínium eszközök
Lemezok, lemezborítók
Iskolaköpeny, munkaruha, otthonka, sapkák
Katonák leszerelési tárgyai; táska, öv, szimatszatyor
Autók felszerelési tárgyai, feliratok, lámpák, kulcstartók

A témához kapcsolódó kiegészítő képek Kádár Jánosról különféle élethelyzetekben
(külön mappában)

